

QUARTET PONENTÍ

1 El gruix de producció literària que actualment existeix a Ponent no s'havia produït mai abans, en cap època. Pel sol detall de l'abundor de mostres i d'autors el fet és d'importància. Si hi afegim que els escriptors participen dels dos sexes i alhora es despleguen en activitats mutigenèriques, farà l'efecte que en els nostres temps el panorama és completament satisfactori.

~~Amb una referència a la presentació del fenomen literari, a les possibilitats que ofereix.~~

2 Hi ha de tot: assaigs purs, divulgació, història i geografia, biografies i autobiografies, estudis sectorials, narrativa curta, novel·la, poesia, teatre de tirat divers, llibre infantil, llibre gràfic.

[La dinàmica de creació obeeix en la majoria de casos a l'impuls propi que neix de la que se n'ha dit "fecunda soledat de l'escriptor". En d'altres casos els llibres que surten aquí són producte d'un impuls editorial - ara convindria fer un volum sobre això o allò altre; el vols escriure? - o a projectes en relació amb institucions. En aquest darrer apartat, o ben acostadament, hi hauria la dinàmica dels Premis Literaris..]

3 Anem, però, als autors. En una síntesi expositiva que vaig fer a Lleida el 1992 dins una sessió de l'Institut d'Estudis Catalans, vaig

dissenyar un temptatiu organigrama diacrònic de les diferents generacions literàries de Ponent en el segle XX, basant-me en l'observació i treballs anteriors personals i en estudis com els de Macià-Bayo o Josep Borrell. Doncs bé, ho esmento perquè aquell organigrama ha quedat totalment coix. Avui cal afegir almenys un parell d'almestes d'escriptors, elles i ells, apareguts, i en alguns casos consolidats, en el nostre panorama. Les generacions, vull,

(dir, s'estalonen, i en un termini de quinze anys en tenim un o una i mitja de nova aparició.

Les generacions a què ara em refereixo han aparegut en menys de quinze anys, són els més joves dels escriptors que ens fan quedar bé o comencen de fer-ho, i que podem datar pràcticament de començos dels norantes. Fan l'efecte que volien orlar el final del segle amb roses esclatants, auguri de més rica florida dins el XXI.

4

Repasseu, si us plau, les novetats dels darrers anys, tant en els catàlegs d' editorials de Ponent com en els casos que autors ponentins publiquen exclusivament a Barcelona, i veureu com la nòmina s'ha engruixit de manera sorprenent els darrers anys amb noms de recent fornada. El fet és més curiós perquè és, geogràficament, únic: a Girona i les terres envoltants, una regió tinguda per particularment rica en autors, l'aflorament d'escriptors joves és més atenuada que a Ponent. I no parlem de Tarragona i les seves terres, on

,encara que s'observa un creixement , aquest és només llunyanament comparable al de Ponent. La llista de narrativa i autors de la col·lecció Lo Marraco'és, avui, considerable.

⌈ És clar que quantitat no vol dir qualitat: no necessàriament ,i arreu passa el mateix : d'entre una feixuga garba poden aparèixer una o dues espigues bones. Per tant, en producció literària estem en la fase expansiva, encara no intensiva. En quedarà poca cosa. És com ha de ser ⌋

⌈ Immediatament de dir això, em permeto d'apuntar un perill :l'autocomplaença en el ponentisme. La nostra força ho serà de debò quan deixem de ser autors "ponentins" per ser, simplement , noms de la literatura catalana, esforç que els nostres autors ja fan, però que l'entorn, i ni cal dir que el barcelonisme més radical, emmascara i desfigura retornant-los a la condició de regionals. L'entorn mediàtic i fins l'institucional local -recordem el gran espectacle d'un campió ,(meritori ,res a dir), de motorisme-, pot, per la insistència en el ponentisme, rebaixar involuntàriament la condició catalana dels autors. ⌋

5 Guillem Viladot va obrir pis a Barcelona fa més de vint anys ,entre altres motius familiars, per estar més prop del gran calder on es cuinen les receptes i els plats de la literatura i el seu vessant social i de projecció mediàtica. No se'n va sortir del tot : va continuar essent per als de

Barcelona un autor d'Agramunt : Saps ? és d'Agramunt. I aquesta, d'on és ? Lluny, de Cervera . I aquell altre ? Ui ! - com exclamació insuperable - em sembla que ve d'Arbeca.

Si em permeteu un exemple personal, arran de l'obtenció d'un premi europeu, la notícia no fou possible publicar-la al diari Avui enviant-la directament ni a través d'un agent de premsa barceloní: Estic segur que a través de la seva corresponsal lleidatana s'hauria publicat. Com va passar amb la notícia de la sèrie de dibuixos animats adaptada d'un llibre. Com que és un autor lleidatà, cal que quedi ben clar que la notícia, o surt de Lleida o no interessa. Rarae aves

Doncs, per la mateixa raó, el títol del llibre que avui presentem no el trobo en certat del tot. D'un llibre fet per autors de Ponent dir-ne *Quartet Ponentí* és , si voleu en clau inconscient, un reble més a la política de subratllar la condició local. No cal fer aquesta publicitat adjectival des de la portada : el lector hauria d'admirar-se de la condició que agermana els quatre autors " després" de descobrir ,enriquit per la lectura, que els autors són ponentins. Després, no abans.

6 Em limitaré a parlar un xic del contingut del llibre *Quartet Ponentí*. Està format per quatre aportacions d'altres tants autors. Tots ells hi han contribuït amb contes, relats curts. Guillem Viladot apareix perfectament present en les pàgines dels seus quatre contes, de vegades de ,manera punyent.

precisament d'Agramunt, Cervera, Arbeca, Lleida

No és el lloc d'enumerar detalls, però recomano que es llegeixin els contes provant de recordar la persona de l'autor , i els lectors hi veuran la ironia, la penetració, el joc conceptual, la poesia inesperada, la tendresa, la resignada ganyota molt personal, íntima, d'un somriure d'horitzons multiplicats. Una absorció de la naturalesa humana només a l'abast dels literats sòlids. El primer relat és revelador. La conversa entre marit i muller posa de manifest les plenituds i les buidors de l'ànima humana. Dessota del relat, la perenne antinòmia fill-pare present en tota l'obra de Viladot. El segon relat, brevíssim, parla de la **M**ort, en majúscula, del seu constant assetjament dels humans, de la futilitat de voler esquivar-la. Impressionant , llegit precisament ara. El tercer, també breu, planteja en clau d'humor la dificultat de trobar el punt just. Si és que no planteja altres coses. I el quart relat, aparentment el més fantàstic , en realitat el més colpidor, és per a mi una anticipació de l'anorreament, de la soledat de l'indefens. En aquest conte, igual que en la novel·leta *Els Ulls* als sorolls corresponen uns colors, i el silenci de la neu que escolta el nen cec és aquí la funció d'un circ de colors. El malsòn com una icona de la mort. Sempre he sostingut que Viladot no era del tot un destructor del llenguatge literari, si de cas, i temporalment, del literal . Fins al darrer moment, i per molts objectes espacials que construí , continuava fidel a la

lletra , perquè li permetia caminar vers un infinit que en les darreres obres ell percebia proper.

Darrerament els textos que ens va donar a conèixer inquieten bon tros. Sembla com delerós de recollir la condició humana en pocs mots, en una suma d'energia conceptual. Alhora que s'hi dibuixa la tossuda afirmació de l'ésser, s'hi traspuia un degotall d'amarga i alhora tendra convivència amb els homes i les dones del seu temps. De segur que pels dintres era empès a la ineluctable darrera caminada.

7
La Rosa Fabregat llança una mirada al món més immediat en tant que receptacle i espill de canvis amb un conte sobre la multiracialitat que ja tenim en forma quasi massiva a casa nostra i a la qual ,per desgràcia, encara ens referim amb tanta retòrica i tan poca praxi : ella, però, com amb els *Embrions ultracongelats* o *La Capellana* s'avança al seutemps. Continua després en el millor dels seus tres contes, una mena de "nouvelle" relat malenconiós i convuls alhora, sobre què fer amb la pròpia vida i les fidelitats. Fidelitats que retroba en el retrat unilateral de dos vells amants del seu darrer conte, el pas de la vida, que pot resumir-se en la frase intimista més que domèstica : "Amor, l'esmorzar és a taula, barrejat amb tots els noms que la tendresa, al llarg dels anys, ens ha escrit als llavis"

acidesa suportable, amb inesperats girs, jocs de conceptes, jocs de situacions i de llenguatge. Hi planteja els més directes absurds amb un aplom astorador, una mica molt "lleidatà de Lleida." En aquest volum la seva literatura ens recorda el constant desplegament de recursos de qui ens entreté i admira amb manipulacions de naips, mentre ens va plantejant endevinalles. No sempre, però : Marta Alòs també enceta el relat convencional, en el segon dels seus contes. Mentre que, per al tercer, coincideix amb Pané en l'opressiva intrusió del que hem dit home blanc per violar i corrompre un país verge, descrit com una mena de paradís. Aquest és un conte cenyit, vestit sense digressions i amb greus notes de llenguatge de força.

Advertiré els lectors que tant Alòs com Pané usen una allau de mots indígenes que els permeten o els obliguen a afegir un glossari adient al final. Que ningú de fora de Ponent interpreti que són lleidatanismes !

El llibre i els seus autors pertanyen al sector de qualitat que voldríem descobrir sempre i arreu.

8 Pané, l'ascètico-sensual Pané, ha vist la selva de l'Amèrica Llatina i ens evoca, en tres contes violents i de pastosa força literària, les vicissituds dels indígenes d'aquell univers. No ho hauria pintat més bé un autor hispano-americà d'entre els grans noms. Una figura femenina, sempre la mateixa però en diferents enquadraments cronològics, la Dolima, més en davant Amalia Dolima, símbol de la pervivència de la vida, és el fil conductor de les tres històries, el resum conceptual i quasi fisiològic de la indianitat, des que les armadures dels "conquistadores" arriben en aquelles terres fins a les pertinaces guerrilles actuals. El conjunt dels tres relats de Pané fa la llargària d'una novel·la curta amb el fons de retrat socio-polític que calia esperar del nostre vigilant i combatent pacifista.

9 Finalment, Marta Alòs opta per una línia d'humor esborrifat en el seu primer relat, d'una

7